

Nro. 6.

**A' FELS. CSASZARNAK ES A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.**

Indült Bétsből, Pénteken Julius 19-ik napján
1805-ik esztendőben.

B é c s.

Bar. *Laudon* Cs. Kir. F. Marfal Laſtinántot Kö-
nigsgrátzi oſztályos Commandirozóvá tenni mélt-
oztatott Császár Eö Felsege. — Az ide egy órá-
ni földre fekvő *Simmering* nevezetű helységnek
mezőségén volt tábor helyenn. fekvő Csász gya-
log és lovas Regimentek, szokott fegyverben való
gyakoroltatásoknak végződése után ismét szellyel
oſzlottak.

A' Madritti Kir. udvarnál Cs. Kir. követsé-
get viselt, de onnan e' napokban vissza jött Gróf
Elt helyébe, ismét Gróf *Gradenigo* Urat küldöt-
te újabb instructiókkal Eö Cs. Kir. Felsege, a' ki
minekelötte oda menne, familiáját tárgyazó dol-

gában Velentzébe utazott. — A' Liguriai Re-
publikánál néhány esztendőig követséget viselt
Chevalier Giusti, most onnan vissza hívattatott.
— Orosz herczeg *Dolgoruky*, negyed nappal en-
nekelötte négy kotsival ide érkezvén, Orosz Ge-
nerál Gróf *Winzingerode* urat, a' ki az ötet
érdeklö betegség miatt tovább nem utazhatott, it-
ten találta. — Orosz Csász. Kamarás Ur *Novo-
silzof*, a' ki a' miképen tudunkra vagon békef-
sége tzelözö instructióval Párisba menni paran-
tsoltatott, még most is Berlinbe tartózkodik. Igen
szép maga viseletü, okos, szemes 's magát min-
dennél kedveltetni tudó 30 esztendös ifjú em-
ber. —

Dannenmayr Mátyás Theologiæ Doctor,
Horbi Kánonok, a' Bécsi Universitás Bibliothéká-
jának első Cusfossa, udvari könyvvisgáló s. a. t.
ezen folyó Juliusnak 8 ik napján, életének 61-ik
esztendejében munkás és hasznos életét elvégezte.
— A' Svéviai Kerületnek Oepfingen nevezetü hely-
ségében kezdette a' napvilágát szemlélni, ifjuságá-
nak kezdetében mingyárt a' papi életre szánván ma-
gát, Breisgauban a' Freyburgi Univerfitásban tanult,
's ugyan ott, 1771 ik esztendőben Doctorságra emel-
tetett a' Theológiában.

Ö Cs. és Cs. Kir. Felsége, Lipsiai Könyvá-
ros *Jakobæer Götthold Friedrik* urnak, *Dizio-
nario Italiano Tedesco, e Tedesco Italiano di
Christiano Giuseppe Jagemann* titulusú, 4 kö-
tetben lévő, igen hasznos és ajánlásra méltó mi-
vóltárol esméretes Szó-könyvnek ujjonnan való ki-
nyomtatására, olyan *privatum Impressorium
Privilegiumot* adni különös kegyelmességből mélt-
oztatott, a' mellynek ereje szerént ezen Szó-könyvet

a^o Cs. K. örökös tartományokban öt esztendőnek lefolytotk előtt rajta kívül senkinek másnak kinyomtatanni vagy kinyomtatni nem szabad. — (Ezen Privilegiumot magyar nyelven, a' tulajdonos kívánsága szerédt, Toldalékban fogjuk kiadni).

Magyar Ország.

Pestről, Julius 13-ik napján. Méltos. Toth. Váradi *Kátszonyi András* Kir. Confiliarius és Udvarnok Ur, a' Fels. uralkodó Háznak egy nagy hive, kedves Hazájának nagy öfzlopa, több Tek. Vármegyéknek első Tábla Assessora, minekutána négy esztendővel ennek előtte a' rajta esett guta ütés miatt nagyon meg erőtelenítettett volna, a' múlt Májusnak 30-ik napján, életének 70 ik esztendejében meg halálozott, és a' Kátszonyi familiának Tek. Zarand Vármegyének *Kurtits* nevü helységében lévő Kriptájában, a' múlt Juniusnak 4-ik napján, sok minden részről utólsó tiszteffégtételére öfzve gyült uraságoknak jelenlétekben eltemetett.

N. Sápról Tek. Esztergom Vármegyéből.

Az életnek rendkívül való nagy drágasága miatt sok nyomoruságot látó szegénységnek vizsgálata-sára azt irhatom, hogy nállunk mind az öfzi, mind pedig a' tavaszi vetések és szöllő termő hegyek olly termékeny ábrázatban mutattyák magokat, hogy lehetetlen az érzékeny szivnek, midőn ezt látja, a' könyörülő Isten eránt hálados-sággal el telvén, öröm könnyeket nem húllatni, meg gondolván egyszermind az el múlt esztendő-béli terméft, mellynek a' múlt hetekben olly következése vólt környékünkben, hogy egy Pofonyi mérő tizta búzáért 10 's 12 Rh. forintokat

adni kéntelenitettek meg szorúlt ember társaink. Széna csak nem fél annyi lefz nállunk, mint a' múlt esztendőben vólt, de e' béli fogyatkozásunk bőven ki fog pótolódní a' szalmából; ha ugyan a' Fels. Ur Isten azon jégessői ostorát, mellyel most kilencz esztendeje, Sárlos Bóldog Asszony napján határunkat el vágta, töllünk el fordittyá,

Győr Vármegyéből Cs. Radványról Julius 10 ik napján. Melly nagy veszedelmére szolgállyon az embernek gyakorta a' részegeskedés, a' következendő szomorú példából kitettzik. Itt töllünk egy óráni földön Szapon múlatván a' Duna vizének nagysága miatt egy Rév-Komáromi hajó, az chez tartozó hajós legények a' csapfzékre inni bé jártak, kik közzül egyik ugyan Komáromi lakos feleséges hajós legény, a' ki egyébként társainak vallás tételek szerént szelíd, kegyes, és jambor viseletű ember vólt, a' Bachus óltarán a' részegségig tömjénezvén, a' midön a' bor árrát kívánta vólna tölle a' kortsmáros, meg bosszonkodott, valami másfél ölni hosszóságú erős és vastag kapufát kapott, 's kalap nélkül fenn 's alá járkalván, mindent a' kit látott a' magával való viadalra hívott, de senki reá nem ügyelvén, két férfi és egy leány gyermeket a' kezébe lévő dorongalúgy meg sújtott, hogy az elsöbök közzül az egyik mingyárt meg hólt, a' kettő pedig még ma is élet és halál közt fetreng. Azomban csak hamar fel ébredvén benne a' kis biró a' lelki isméret, vállára vetvén a' dorongot a' faluból ki ment, és a' Duna töltésen sétálgatott mind addig, mig öt helységbeli ember olly véggel, hogy a' gyilkost el fogják, utánna eredett, kiket midön látna, a' viz partján sebesebb lépésekkel mind addig ügetett, mig

amazok hozzája közelitettek volna, 's ekkor a' kezében vólt dorongot eleikbe vetette, maga pedig a' Duna vizébe ugrott, a' honnan más nap hóltan vonatott ki. — Rettentsék el az illy szomorú történetek az olly szüléket, a' kik szerfelett való szeretettel viseltetvén magzatjaikhoz, őket még kised korokba és az anyai téjjel szoktatják a' részegítő italokhoz.

N é m e t O r f z á g.

Nállunk (igy irnak Lipfsziából Junius 24-ik napján) éppen olly terhes szükség és drágaság uralkodik a' jelenvaló időben, mint a' millyen volt 1771 és 1772-ik esztendőkbén, a' midőn a' kenyérnek szük vóltta miatt, rothasztó 's több e'féle nyavalyák támadván ezen Saxoniai Vál. Fejedelemségben, egynéhány ezer ember lön a' szükségnek áldozatjává. Ennek a' szerfelett való drágaság nak, nem a' gabonának szüksége, hanem inkább az uzsorálkodóknak fősvénységek az oka, a' kik, hogy annál több mammont gyűjthessenek magoknak, minden piatzokon fel szedik, hajókra rakják, és az Albis (Elbe) folyó vizén más tartományokba horgyák az éleket, 's annál fogva éhelhalásra juttatják polgár társaikat. A' falusiak egyet értvén az uzsorásokkal terméseiket a' közönséges piatzokra nem viszik, hanem rész szerént amazoknak nagy árron el adják, rész szerént el rejtvén azokat nagyobb drágaságot várnak és okoznak. Ezen nyomorúsághoz járúl a' pengő pénznek szük vóltta, mellynek szerző okai az Anglia Országi kereskedők, a' kik hazájokbéli manufacturáikkal, és az Indiai termésekkel kezünk közzül a' pénzt ki fatsarván és ki horgyván, bennünket kóidusokká tesznek.

De nemcsak városunkban, hanem (igy szól

a' Lipsiai tudósító továbbá) ezen Vál. Fejedelemségnek fő városában *Dresdában* is igen nagy szükség és drágaság lanyargattya a' Publicumot. Nem régiben néhány deputatusokat küldvén magok közül a' lakosok *Pilnitzbe* a' Vál. Fejedelelemhez, annak meg bizonyítására, melly nagy grádsra lépett légyen azon városban a' drágaság, egy garasos tzipókenyeret is küldöttek Eö Vál. Herczegségéhez deputatusaik által, mellyet látván a' könyörüő szivü Fejedelem, azonnal háromszáz ezer seffel életnek vevésére alatt parantsolatot, melly a' *Balticum* tengerre fekvő kereskedő városokban már meg is vásároltatott, és el is vitétt az *Albis* vizén *Drézdába*. (Egy Seffel két Posoni mérőt teszen Német Országban.) Ennekfelette egy Lipsiai gazdag kereskedővel *Fregevel* olly contractusra lépett a' kormányzék, hogy egy időről a' másokra annyi élszet szerezzen bé, a' mennyi azon Vál. Fejedelemségnek szükségere kívánatik. — E' mellett a' gabonával való uzsoráskodást kemény büntetes alatt meg tiltotta, a' tehetősebb paraíztokat gabonáiknak a' közönséges piatzokra való vitelekre jutalom ígírés mellett terkengette, és egyet, a' ki a' maga termését a' *Naumburgi* piatzra vitte, 's az oda való Izegény lakosoknak türhető árron eladta, egy aranyos medallióval, avagy emlékeztető pénzel ajándékozta meg a' maga alatta valóin legiteni kívánó kegyes Vál. Fejedelem.

Hasonló szükség nyomja a' körülbelöl lévő tartományokat, nevezetessen a' Magdeburgi Herczegséget, a' Brandenburgiai Marchiát, Sziléziát, és Cseh Országnek *Albis* vizével határos részét. *Reichenberg* vidékén a' mint az onnan írt hitelt érdemlő magános

levelekből olvassuk, egy srik, az az, egy Pesti mérő, vagy 3 véka rozsnak 42, az elegyesnek 44, a' tiszta búzának 46 rh. forintra hágott fel az árra. Sok szegény ház nép egész heten sem eszik egy falat kenyeret, sok helységeben a' füvet meg száraztyák, és annak porát egy keves korpa liszettel elegyítvén, abból sütnek magoknak kenyeret. — Sokan az éretlen gabonát le arattyák, száraz helyen meg fonnyasztják, meg ölik, és meg sítik.

A' Prussziai Birodalomhoz tartozó Frankoniai Kerületbeli Anspachi tartományban, mindenütt bőv aratással biztatnak a' szántóföldeknek termései, és noha az el múlt esztendőbeli termésből is sok teljes tárházak találtak, mindazáltal még sem engedi meg a' maga népének bóldogságát munkálódó Fels. Király, sőt inkább keményen meg tilalmazta az avval való uzsorálkodást, és a' ki Fels. parantsolatját által hagyja, érzhetőképen megbünteti. Arra való nézve azok a' Svéviai Kerületbeli uzsorások is, a' kik ekkorig az Anspachi herczegségben sok életet fel szedtek, tudván a' Kir. parantsolatot, oda menni nem méreszelnek.

A' Fels. Prussziai Király és Királyné, a' Sándor nevet viselő Anspachi fördöböl, a' hol három egész hetet mulatott, Berlin felé véven az utját, Cseh Országának népes és erős városát *Egert* incognito, az az, más nevet vévén magokra, a' Hesszen-Casszeli herczegnek és herczegnének, a' Solmsi herczeg asszonynak, a' Sax-Coburgi örökös herczegnek, 's ennek testvér hűgának Orosz nagy herczeg *Constantin* feleségének, *B. Hardenberg* Status ministernek, Ausztriai Generál *Reusz* herczegnek, 's többeknek társaságokban a' múlt Junius 26 ik napján meg látogatták, annak min-

den ritkaságait meg szemlélték, délbe Gróf Zedtzitznek nyári mulató palotájában ebédlettek.

Olasz Ország.

A' Luckai Republikának sorsa, a' mint az 5 ik Juliusi Moniteurben (olvasd Monitörben) olvashatni, végképen meg van határozódva, tudniillik Fr. herczeg *Pasquale Bacciochinak*'s feleségének Nápoleon Császár testvér húgának Elizának vagy Ersébetnek, 's az ő mind két nemen lévő és következő maradákinak adatott örökségül, következő feltételek alatt: 1) *Bacciochi Piombinói* és *Luckai* herczegi tituluft visellyen. — 2) Ő fog magának minifereket választani, ő fogja az egyházi hivatalokat ki osztogatni. — 3) Egy 400 főből álló testörzö sereget állit fel a' *Luckai* nevezetesebb familiákból született ifjakkól — 4) Erre a' testörzö seregre 100,000 livernél több költség ne fordittallék esztendőnként a' Statuskasszájából, hanem minden testörzö ifjúnak 30 livert adjon tóldalékul a' familiája hólnaponként. — 5) A' herczegnek 300 ezer livert fizessen a' Luckai Status esztendőnként, rendellyen mind a' városban mindazonkivül egy lakó palotát számára, nyári palotájához annyi földet ragasszon, hogy abból 100000 liver jövedelme lehessen. — 6) A' herczeg esküvéssel kötelezze magát arra, hogy ő a' Luckai Statuft mindenkor maga egészségében, és szabadságában meg tartya, abban a' Rom. Katolika vallást védelmezi, a' polgároknak egyenlőségét és jussaikat fenn tartya, töllök semmi szükségtelen adót nem kíván. — 7) Minden feudalis és elfőséget tárgyazó törvények el töröltetnek, a' közönséges hivatalok Luckai születésűeknek adatnak; a' herczeg maga is azon fog munkálódni,

hogy a' mennyire lehet a' Státus adófsága kifsebitődjék, 's végképen le fizetődjék. — 8) Semmi militaris Conscriptiónak helye nem léfzena' Luc-kai herczegségben. — 9) *Nápoleon* Császár és Király ezen Statusnak mostani constitutióját, és más-tól való nem függését által adja ugyan a' maga Sogóranak és testvérhugának a' *Piombinói* herczegnek és herczegnének, mindazonáltal azonjusnak ereje szerént, mellyet familiájára nézve magának fenn tartott, sem a' herczeg és herczegué, sem az ő gyermekeik a' Császár és Király meg egyyezése nélkül meg nem hazasodhatnak.

Nagy Britannia.

A' bálozásokban és tántzokban gyönyörködő Londoni dámák ennekelötte minden vasárnapon bálozván az éjelt nappalá, a' napot éjtzakává változtatták által. Az ezen rendeletlenséget nem izenvedhető Londoni Érsek mind addig járt kelt a' Kormányzékhez, mig a' vasárnapi bálozáft egészlen meg tilalmaztatta; de így sem érhetta el fel tett szélját, mivel a' furtsa elméjü dámák, hogy egy részről a' törvénynek is eloget tegyenek, de más részről a' talpok vizketegségét is meg enyhítsék, most már vasárnap éjfélt után kezdenek a' bálókhoz, 's más nap este végzik azokat el.

Pitt minifter maga tizborás társaival egyetemben újabb próbát tett Lord *Melville* barátjának a' reá következhető gyalázattól leendő meg mentesére, de feltételében még ekkorig sem böl-dogúlhatott. — *Leycester* úr, a' ki hasonlóképen a' minifteriummal tart, az Alsó Parlamentumnak 25-ik Juniusi ülésében azt kívánta, hogy Lord *Melville* processuát illendőbb lenne a' magához hasonló Lordok, mint sem a' *Kings-Bench* avagy

a' közönséges Jürich előtt folytatni. Hogyha úgy-
mond, tsakugyan bűnös Lord Melville, ottan leg-
jobban kinyilatkozik; ha pedig ártatlan, azt is
világosabban lehetne látni. Egyébaránt is sokkal
nagyobb bal vélekedéssel viseltetik L. Melville ellen
a' nemzet, hogy sem mint ötet a' *Kings-Benchnek*
mester emberekből és bóltós kalmárokból álló tagjai
igazán megtilhetnék; a' Lordok ellenben nem egy
könnyen fognák a' bal vélekedések által magokat
meg vakíttatni engedni.

Miőn az Alsó Parlamentomnak 21-ik Juni-
usi gyűlésében, a' kívánt negyedfél millió font
sterlinget (kevés hejján 39 millió forintot) megigér-
ték volna a' nemzetnek képviselői, Fox úr ülő
szekéről fel kelyén így szólott: „Szivem Izerént
kivánnám, hogy a' szárazon lakó hatalmasságok,
velünk egy szivvel lélekkel dolgoznának. Ugy de
mellyik hatalmasság ez? Prusszia a' maga neutra-
litása mellett állandóul meg marad, és semmi co-
alitióba, az az, háborút tárgyazó szövetségbe bo-
tsátkozni nem kíván. — A'ustria sem könnyen
fog mellénk állani; következésképpen tsak Svecia
és az Orosz Birodalom maradnak hátra. Amaz
semmi hathatós segítséggel nem lehet hozzáuk; az
utólsóbb inkább kíván békesféget mint háborút. En-
nek elegendő ideje volt a' maga szándékának ki-
nyilatkoztatására, de mindenkor tsak alkudozott,
Ministerjeinknek hát hólnapok volt az Orosz bi-
rodalommal való egyetértésre, még is, a' Páris-
ba küldött *Novosilzof* Orosz követnek vissza té-
réséig sem tudhatyák, hanyadán légyenek. Min-
denek Iürü homályba vannak s. a. t. A' Fox
úr jegyzeseire *Pitth* minister így szólott: úgy ve-
szem, úgymondó, az Orátor beszédjéből észre, hogy

ő a' Szárazon uralkodó udvaroknak velünk való egyetértését óhajtya, 's ugyan azért velek való alkodozásinkat tudni szeretné. Hanem az illetén kinyilatkoztatást a' jelen való dolgoknak mivolta nem engedi; elég az ahoz, hogy a' Szárazon lakó hatalmasságokkal való szövetséget nagyítani és könnyíteni igyekeznek a' Ministerek. Hasonló módon okoskodtak ez igen fontos tárgyról a' Felső Parlamentómnak néhány tagjai.

Az Angliai Ministeriummal ellenkező rész az úgy nevezett *Oppozitzió*, az Alsó Parlamentómnak múlt Juniusi gyűléseiben minden mesterségét megvetette, hogy a' *Pitt* minifter által kívánt negyedfél millió font sterling meg ígérését meg akadályoztathassa. Ezek közt leg hevesebben megtámadta a' Ministereket *Grey* Ur, olly véggel, hogy a' nemzet kettséges kimenetelű állapotjára függeszthesse a' Parlamentómnak figyelmetefiségét. Már két elztendeje múlt (igy kezdette el hosszas órátióját) hogy Anglia a' Frantzia temérdek hatalom ellen újokban hadat indított. Hát illy hosszas hadakozásunk után is minémü állapotban találjuk magunkat? Mennyire jutottunk feltett tzelunkhoz? Mit kellyen a' józan politica tanáts adásához képest most már mivelnünk.

„Akár Financziánkat, akár hadi seregeinket, akár tengeti erőnket vizsgáljam meg, semmi vigasztalást nem nyújthatok a' nemzetnek. Midön két elztendővel ennekelötte Ministerjeink háborút kezdettek vólna, azzal ketsegtettek bennünket, hogy olly jó állapotban vólnának Financziáink, hogy a' nemzeti adósságnak öregbitése nélkül is folytathatják a' hadakozást. Miként tellyesítették szavokat? Ugy, hogy már három izben vettek fel költsön

pénzt, melly mind öszve 40 millió font sterlingre megyen. A' békeességes időkben is 40 millióra mennek rendes költségeink, a' háborús időkbe pedig több mint 30 millió rendkívül való adósságot kell tfinálnunk, következésképpen az előre el nem látott történeteket ide nem számlálván; 70 millió font sterlinget kell esztendőnként költenünk. Mindazáltal hogy hadi seregeinknek jelenvaló állapotját szorosan meg vizsgálhassuk, Financziáink szomorú ábrázatjokról szemeimet más felé fordítom.

Mit nem szóllott *Pitt* minifter, minekelötte másod izben a' kórmányra ült volna, hadi alkotmányunknak és hadi seregeinknek organisációjok ellen? Ugy de mit mivelte, avagy mitsoda jobbitást tett azokon, miölta a' kórmányt újobban által vette? Valósággal ki kellene az ő gyermeki projectomait katzagnunk, ha a' nemzetre nézve ez a' tárgy igen fontos nem volna, avagy ha olly ellenséggel nem volna dolgunk, a' ki rettentő hadi erejét napoként mind jobban jobban öregbiti, és ármádiájával Nagy Britanniának minden pontjait megtámadással fenyegeti. Tsalhatatlan laifromok vannak kezem közt, mellyekből által láthatni, hogy ármadiánk a' szokásban lévő rekrutirozás alkotmánya szerént 4650 fővel szaporittatott, ellenben külömbkülömbféle történetek által 4824 emberrel fogyott a' múlt esztendőben; következésképpen 171 emberrel kevesítettett. Más alkalmatossággal bővebben szóllok e' tárgyról.“

„Most már tengeri erőket ezt az Anglus nemzet hatalmának erőls fundamentumát vizsgállyuk meg. A' múlt esztendőben 88 linea hajóink voltak, most pedig a' midön ezeket beszéllem 91 oly hajóink vannak; és így tsak három linea hajóval

több mint vólta' múlt esztendőben, el nem mellőzvéa azt is, hogy hét frégatákkal, az saluppal, és 50 ágyús briggel szaporodott meg tengeri erőnk. De mi hasznát vehetjük ezeknek, ha azon számlálhatatlan hajókat, mellyekből az ellenségnek flottilála áll, meg tekintjük. A' mi a' mi matrozainkat illeti, meg vagyok arról győződve, hogy azoknak számok esztendőitől fogva inkább kevesedett mint sem szaporodott. Mindent a' mit arról szólni lehetne, e' gyűllésbe kinyilatkoztatni ellenkezte az okossággal. Azért is ezen szomorújegyzéssel végzem ezen tárgyról való beszédemet, hogy olly állapotban vagyon a' mi tengeri erőnk, melly a' maga hazáját igazán szerető hazafiú kívánságának, reménységének, és várakozásának tellyességgel meg nem felelhet."

„Mit miveltünk mind eddig azon tárgyak elérésére, mellyet a' háborúnak elkezdésével magunk eleibe tettünk? A' mint tudva vagyon, olly véggel kezdettünk újabb háborút, hogy Francia Ország ki terjedésének határt vessünk, hogy óriási lépésekkel nevedő hatalmát meg erőlenítsük. Mit miveltünk azon végre mind eddig? Mit várhatunk a' józan okossághoz képest Ministerjeinktől? Hát ugyan szorosabb határok közzé rekeszthettüké Fr. Orzágnak minden részben uralkodó befolyását? Bonaparte Olasz Ország vas koronáját, maga tette maga fejére, Spanyol Ország hatalmas frigyésévé lön Anglia ellen, *Cath. Belgium* az övé. Hollandia az ő akaratjától függ; Hannoverát Fels. Királyunknak ősi Országát elfoglalta; az Alpes hegyek, az Oceanus tenger, a° Rhenus, és a' Pyreneusok roppant birodalmának harárt 'nem vehetnek. Minden az eránt való reménységünk, hogy

az ő hatalmát szorosabb határok közzé rekesztjük, híjjábavaló és tsábitó. Helvétzia és Olasz Ország tágas kapukat nyitnak ő előtte Német Országba, a' Hannóverai Vál. Fejedelemség külső őrgyanánt szolgál ő néki, a' midőn az északi Hatalmasságok ellen fordítani akarja fegyverét. — Európának tágas térsége az a' tsata mező, a' melylyen ő tételhetlen uralkodásra való vágyódásait eszközteni kívánnya. (*A' többit más alkalmatossággal.*)

Tudománybeli Jelentés.

Kevés idő múlva Pesten fog megjelenni következendő című munka: — *Joannes Sylvesternek, az az Szinnyérváraljai Erdösi Jánosnak, Magyar-Deák Grammatikája; nyomt. Új Szigeten, 1539. és: a' Krakkai 1549. kijött Orthographia Vngarica.* — *Ezt Kir. Palota Mester, Somogyi Fő Ispán, Szent Januarius Rendbeli Csillagos Lovag, 's Göttingi Tudom. Társ. Sárvári Felső Vidéki Gróf Széchényi Ferencz' Excell. Nemzeti Bibliothecájából: amazt azon egyetlen-eggy nyomtatványból, melly a' mi időnkre, a' mennyire ugyan még eddig tudatik, egyedül jutott el, 's Sinay Miklós Úrnak kincsei között Debreczenben tartatik, átalvette, Előbeszédjeiket megírta, 's kritikai 's philologiai gloszszákkal elhintette Kazinczy Ferencz.* — Ez a' híradás azoknak, a' kik a' dolgokat a' magok' érdemek szerint betsülni tudják, addig is örvendetes újság lélzen, míg a' munka a' sajtó alól kifzabadulánd. A' Sylvester' Grammaticája, mellynek, a' miot említve van, minden exemplárjai annyira elfogytak, hogy *egyedül az az egyy jöhetett-által a' mi időnkre, azon felyül hogy legelső Grammati-*

cánk a' melly valaha íratott, első magyar könyv is melly magyar földön nyomtatott; mert ha a' Mátyás Király' Budai *igen hamar elenyészett typographiáját* oda nem számláljuk, (mellyben csak egy rövid *Chronicon Hungariæ* jött ki 1473-ban) úgy ez a' Tárnok-mester, továbbá Bán, végre Palatinus Nádasdi Tamás' typografiája volt az, a' melly a' Hazában legelőször felállítatott. — A' Krakкаи *Orthographia Vngaricának* Előbeszédjét egy B. A. betűs nevű isméretlen Tudós írta. A' kiadó *Baksai Abrahámot, Cardinális Báthori Andrást, Batizi és Beythe Andrást,* végre megfordítva *Benedictus Abádit* vette kérdés alá: de ezeknek egyike sem írhatta a' könyvet, azon okoknál fogva, mellyeket a' kiadó a' munka' Előbeszédjében előhord. — Kérettetnek Hazánk' Tudósai, hogy ha ezt a' homályt eloszlatni tudják, ne terheltessenek a' Kiadót, Bihar Vármegyének Érsemlyén nevezetű Postás helységébe küldendő levelek által tudósítani, hogy az ezen jelentéft a' munkában használhassa.

T u d ó s í t á s.

Alább irt a' két Magyar Hazának tudtára adni kívánom, hogy én ezen privilegiált városban lévő, szép helyen fekvő, egy fedel alatt kilentz szobából álló házamat, mellynek két konyhája, két eleséges komoraja, két pintzéje, négy kotsira való Izekérszine, egy szép udvari kertje, mellyben öt öles glazhaus, avagy üveges és fűtőkementzés ház is van, 12 lóra és egymás *hat* szarvas marhára való ifállója, egy kerek kútja, e' mellett 16,1600 quadrat ölből álló kaszáló rétje, két calcaturára, avagy nyomásra való nyólcz hóld leg jobb qualitású gabona termő szántó földje vagyon,

kótya vetye által el adni szándékozok. Ezen házhoz 17 hóldból álló szállás föld, fele kaszáló, fele szántó, azon hét öles ház, egy konyhával, egy neveltetett fűzfa erdő is tartoznak. — Belylyebb az úgy nevezett *Ségában*, az az, majorban, egy 30 öl szelességű, és 128 öl hosszúságú veteményes és gyümölcsös kert; benn a' városban, leg szebb helyenn, 14 öl szélességű, és 60 öl hosszúságú jó tágas fundus, az azonn lévő zfindellel fedett kukuritza kassal együtt, mellyenn mind házat, mind kertet szépet lehet építeni. Tovább a' Ménesi hegyekenn egy szőlő, melly ha jól és illendő módon miveltetik, és ha valamely tsapás a' szőlőhegyeket nem érdekli, 70 sőt 80 akó bor is meg terem. Utollyára azt is meg jegyzem, hogy a' fent említett házamban lévő bútorokat is, úgymint tölgyfából készült almáriumokat, székeket, tükröket, lufztereket, avagy új módi gyertyatartókat, akár a' házzal együtt, akár azon kívül, vagy öfzeséggel, vagy darabonként el adni kész leszek. A' kótyavetyének idejét a' jövő September 20 ik napjára határozom meg. A' kinak a' fent előszámlált háznak, szállásnak, fundusoknak, szőlőnek, és egyebeknek megszerzésekre kedve leszen, azokat addig is vagy maga meg szemlélheti, vagy meg hatalmazott embere által meg nézettetheti, 's velem alkuba botsátkozhatik, minthogy licitation kívül is kész leszek azokat el adni. — *Irtam Aradon Sz. Jakab havának első napján 1805. esztend.*

Vitkai Pál néhai Szalpek György
Ur Józsefnek volt plenipotenti-
tus Inspector.

D. D. S.